

BOGANMELDELSER

Beretning afgivet af det paa Justitsministeriets Foranledning nedsatte Brandforsikringsudvalg. København 1917. 393 Sider.

Dette 20 Mand store Udvalg bestod navnlig af Direktører m. m. fra de gensidige Bygnings-Brandforsikrings-selskaber; endvidere 3 Repræsentanter for de gensidige Løsøre-Forsikringsselskaber samt Overretsassessor Rønnenkamp-Holst som Formand. Udvalget blev nedsat i 1911 og afgav i 1917 sin omfangsrige Betænkning, der overvejende behandler Forholdene paa Landet.

Det oplyses, at Antallet af Skader i Landbygningernes Brandforsikring pr. 1 000 Forsikringer er steget fra 2.62 i 1890—95 til 3.37 i 1900—05 og 4.37 i 1910—15, og at Brandskade-Tabene i Promille af Forsikringssummerne for samtlige Forsikringer paa Landet i Femaarene 1900—05 og 1910—15 udgjorde 1.93 og 2.20 for Bygninger, 1.12 og 1.36 for Løsøre¹⁾. Stigningen er altsaa langt stærkere i Antallet end i Værdien, saa at det især er de smaa Skader, der bliver hyppigere (eller hyppigere anmeldt), og efter

¹⁾ Hvorfor er Promillen saa meget lavere for Løsøre? Der reddes mere; Policen angiver ofte en Maximumssum, medens de faktisk tilstedeværende Værdier varierer efter Aarstid m. m. (indavlet Sæd); de kostbareste Ting findes ikke i de mest udsatte Rum. Er der andre Aarsager?

BOGANMELDELSER

Beretning afgivet af det paa Justitsministeriets Foranledning nedsatte Brandforsikringsudvalg. København 1917. 393 Sider.

Dette 20 Mand store Udvalg bestod navnlig af Direktører m. m. fra de gensidige Bygnings-Brandforsikrings-selskaber; endvidere 3 Repræsentanter for de gensidige Løsøre-Forsikrings-selskaber samt Overretsassessor Rønnenkamp-Holst som Formand. Udvalget blev nedsat i 1911 og afgav i 1917 sin omfangsrige Betænkning, der overvejende behandler Forholdene paa Landet.

Det oplyses, at Antallet af Skader i Landbygningernes Brandforsikring pr. 1 000 Forsikringer er steget fra 2.62 i 1890—95 til 3.37 i 1900—05 og 4.37 i 1910—15, og at Brandskade-Tabene i Promille af Forsikringssummerne for samtlige Forsikringer paa Landet i Femaarene 1900—05 og 1910—15 udgjorde 1.93 og 2.20 for Bygninger, 1.12 og 1.36 for Løsøre¹⁾. Stigningen er altsaa langt stærkere i Antallet end i Værdien, saa at det især er de smaa Skader, der bliver hyppigere (eller hyppigere anmeldt), og efter

¹⁾ Hvorfor er Promillen saa meget lavere for Løsøre? Der reddes mere; Policen angiver ofte en Maximumssum, medens de faktisk tilstedeværende Værdier varierer efter Aarstid m. m. (indavlet Sæd); de kostbareste Ting findes ikke i de mest udsatte Rum. Er der andre Aarsager?

Værdi maa den vel egentlig siges at være moderat. Den finder maaske sin naturlige Forklaring i det intensivere Liv, baade Arbejdsliv og Forlystelseliv, mere Røre i Staldene med Lygter, flere Maskiner, flere opvarmede Værelser, mere Tobaksrygning, mere Aftenliv m. m.; det er ogsaa tænkeligt, at Prisniveauets Stigning har virket hurtigere paa Skaderne end paa Forsikringssummerne. Men enten Aarsagerne er mere eller mindre legitime, er Stigningen selvfølgelig generende for Selskaberne, og det er vel den, der har givet Anledning til Udvalgets Nedsættelse.

Bestræbelserne for at formindske Skadeprocenten, der i denne Bolig- og Material-knappe Tid maa paaregne særlig Interesse, vil især falde i tre Grupper, forbedret Indretning af Bygningerne, mere Omhu i det daglige Liv og forbedrede Sluknings- og Rednings-Foranstaltninger. Udvalgets oprindelige Kommissorium pegede udelukkende paa den midterste af disse Grupper, idet Opgaven var at søge tilvejebragt mere rationelle Principper for Forsikringssummernes Forud-Ansættelse og for Skades-Vurderingen, saa at der var mindre Mulighed for Fortjeneste ved en Brand, og følgelig mindre Fristelse til Ildspasættelse og Uforsigtighed. I 1913 fik Udvalget imidlertid Lov til at tage beslægtede Opgaver op, og har derfor ogsaa været inde paa Spørgsmaal vedrørende Bygningernes Indretning (Brandpolitiloven). Derimod har man ikke behandlet Spørgsmaal vedrørende Brandvæsenet, skønt nyere Teknik netop har skabt betydelige Muligheder; efter en Artikel af F. Folke i Dansk Assurance 1916 skulde det nu være muligt med en rimelig Bekostning at stationere Motorsprøjter med fast Brandvagt med passende Mellemliv, og det skulde da synes at have været en naturlig Opgave for Udvalget at søge det fornødne Samarbejde mellem Kommunerne organiseret, og at gøre Befolkningen interesseret ved at gennemføre Præmie-Nedsættelse, naar der ¹⁾ var Motorsprøjte i passende Afstand, ²⁾ var Vand i passende Afstand og ³⁾ var Telefon hele Døgnet. Det fremgaar af Bilagene, at „Danske Grundejeres

Brandforsikring" er det eneste Selskab, som indrømmer Præmie-Nedsættelse for Byer med et velordnet Brandvæsen.

Udvalget har udarbejdet et — sikkert fortræffeligt — Forslag til en ny Brandpolitilov for Landet og foreslaar her bl. a., at der overalt skal være Bygningskommissioner til at paase, at Nybygninger og Ombygninger sker i Overensstemmelse med Loven. Dette Forslag maa hilses med Glæde ogsaa fra et almindeligt Bolig-Synspunkt, da saadanne Kommissioner sikkert vilde faa mere at bestille og vilde tage Initiativ til at Kommunen fik et egentligt Bygningsreglement. Det foreslaas endvidere, at der ansættes faste Skorstensfejere. (Med Hensyn til Bygningernes Indretning har Krigen iøvrigt givet Stødet til Fremskridt, idet de høje Halmpriser har ført til Ombytning af Straatag med haardt Tag.)

Betænkningens Hovedindhold angaar imidlertid Vurderingerne. Der er indsamlet et betydeligt Materiale til Belysning af, i hvilket Omfang der finder Overforsikring Sted, men skønt dette er et rent faktisk Spørgsmaal, har man ikke kunnet enes derom. Udvalget har delt sig i 3 Mindretal, et konservativt paa 9 Mand, navnlig repræsenterende de ældre Landselskaber, et moderat paa 6—7, navnlig repræsenterende By-Synspunkter, og et radikalt paa 4, repræsenterende to af de yngste Selskaber. Det konservative Mindretal benægter, at der i Almindelighed finder Overforsikring Sted, medens 10 Medlemmer hævder, at der før Verdenskrigen fandtes en saadan. Statistiken er paa de sidstnævntes Side, idet Prøvevurderinger af 102 Ejendomme gennemsnitlig viser, at Forsikringssummerne var 18 % højere end Nybygnings-Værdien, og endnu mere i Forhold til en Vurdering, der tager Hensyn til Alderen. Endvidere foreligger en Statistik for Statshuse, der har kostet 10 Mill. Kr. at opføre, men er forsikret for 14 Mill. Kr. Og endelig er der indhentet en Række Udtalelser fra Kreditinstitutioner, der næsten alle hævder, at Forsikringssummerne er for høje. Det er jo bl. a. netop for Kredittens Skyld, at

Folk ønsker en høj Assurance, og Den sjællandske Bondestands Sparekasse er saa ærlig at erkende, at Tilfælde af urimelig Assurance kan være undgaaet Opmærksomheden, saa at Laanet kan være bleven større; andre hævder derimod, at Forsikringssummen er uden Betydning, ja at de undertiden maa gøre Henstilling om Forhøjelse.

Da den konservative Gruppe ikke indrømmer Eksistensen af Overforsikring, stiller den kun Forslag om en lille Ændring i Vurderingerne. Den moderate Gruppe stiller derimod Forslag om en vis Centralisation af Vurderingerne, idet der i større Vurderingskredse skulde beskikkes offentlige Kredsvurderingsmænd, der skulde samarbejde med de enkelte Selskabers egne, lokale Vurderingsmænd. Der har ogsaa været Tale om en mindre demokratisk Valgmaade ved Valg af Vurderingsmænd, med større Indflydelse for Direktionen, og der har været Tale om en saa stærk Centralisation som at ansætte offentlige Vurderingsmænd, der skulde træde i Stedet for de mange — ofte 20 i et Sogn — der vurderer til Laaneefterretning for forskellige Institutioner, Ejendomsskyld, Skifte, Auktion, Brandforsikring m. m. Navnlig nu, da Ejendomsskylden ansættes hver 3die Aar, og da man maaske alligevel vil have Jordskylden ansat særskilt, saa at det vilde falde naturligt ogsaa at ansætte Bygningsværdien¹⁾ — navnlig nu skulde der synes at være Haab om at komme ud over Vurderings-Uføret ved at sætte nogle faa gode Kræfter i Stedet for de mange; men netop for Brandforsikringen afvises Tanken med den i sig selv rigtige Bemærkning, at man der har Brug for en noget anden Værdi end ved de andre Vurderinger; om dette er tilstrækkelig Grund til helt at opgive Tanken, er dog tvivlsomt.

¹⁾ Om Jord + Bygning saa skulde være lig Ejendomsskylden, beror paa, om man vælger det saakaldte A-Princip eller B-Princip, d. v. s. om lige Jord skal have lige Ansættelse, selv om den f. Eks. hører til et Husmandsbrug, der faktisk betales med en Overpris.

Det radikale Mindretal foreslaar at afskaffe Forud-Vurderingen, saa at den forsikrede selv kan ansætte Forsikringssummen, men at koncentrere sig om Skades-Opgørelsen, der foreslaas centraliseret hos et Nævn og et af dette ledet fælles Skadesopgørelseskontor; en omhyggelig Forud-Beskrivelse skulde dog bevares. Dette Forslag siges at have Tilslutning indenfor forretningsmæssige Forsikringskredse, og maaske det er det rette; men jeg føler mig dog ikke overbevist om Nødvendigheden af at fjerne sig saa stærkt fra det bestaaende, og de nævnte Forretningsmænd er jo mest kendte med Løsøreforsikring. Den centraliserede Skadesopgørelse motiveres med, at Konkurrencen nu gør Selskaberne alt for elskværdige; den kendes jo fra Arbejder-Ulykkesforsikringen, men der kan Sagerne jo ogsaa meget bedre bedømmes paa Grundlag af indsendte Lægeattester og andre Akter, og Afgørelserne vil snarere fæstne sig i Præcedenser og Principer; desuden foreligger der ikke nær saa store Sager, og der er efter Loven ikke nogensomhelst Fare for en saa stor Erstatning, at vedkommende tjener derved. Forsikringsraadet kan derfor være en velvillig Institution, medens et Skadesopgørelseskontor for Brandforsikring maatte være meget nøjeregnende og maatte bestaa af meget kraftige og modige Personligheder. Henvisningen til Ulykkesforsikringen er derfor af liden Værd, og om der er saa store Misbrug ved den nuværende Skadesopgørelse, at man i den Grad skal sætte Direktionerne ud af Spillet -- ja det ved den udenforstaaende ikke, og det er Direktionerne for meget Part i Sagen til selv at maatte afgøre; i alle Fald vil det svække Direktionernes øvrige Arbejde og Position, hvis noget saa vigtigt tages fra dem, og det vilde jo være et langt Skridt over imod Monopolet.

Forud-Vurdering benyttes ikke ved Løsøreforsikring, men der vilde den ogsaa være urimelig kostbar; der er langt flere Policer, hver af dem omfatter Hundreder af Genstande, og Besætninger, Avl, Varelager m. m. varierer efter

Sæson og Konjunkturer. Imidlertid oplyses det i et af Dr. Mackeprang forfattet Bilag, at i England, Frankrig og Belgien benyttes der ikke Forud-Vurdering ved faste Ejendomme, saa man kan altsaa klare sig uden. Dens Mission er vel ¹⁾ at danne Grundlag for Præmieberegningen, ²⁾ at angive Maksimum for Erstatningen, ³⁾ at give Vejledning for Skadesopgørelsen. For Præmieberegningen er saa megen Omhu vel næppe nødvendig; Landbrugets Ulykkesforsikring tager saa stort paa det, at man benytter Ejendomsskylden som Grundlag, skønt Folkeholdet langt fra er proportionalt dermed (navnlig betydelig større i Jylland); ved Brandforsikring drejer det sig om større Summer, men egen Opgivelse maa i alle Fald være tilstrækkelig i denne Henseende. Og denne vil hurtig følge med Konjunkturerne, hvad Forud-Vurdering ikke kan; her skulde man dog tro, at en aarlig Indexnumber-Ansættelse for de vigtigste Bygningsmaterialer og Lønsatser under normale Forhold maatte kunne være tilstrækkelig til at give Forud-Vurderingen den fornødne Elasticitet; det ser jo næsten ud til, at man vil anvende en saadan Værdimaaler overfor Embedsmænds Løn. Endelig mener man, at Forud-Vurderinger altid vil være for høje og derfor let vil føre til for høje Erstatninger; men Spørgsmaalet er, om for høje Egen-Ansættelser ikke let fører til det samme, fordi alle Parter finder det naturligt, at man faar, hvad man har betalt for; vel vil man føle sig langt mindre bunden end af en officiel Vurdering, men dog mere end nu ved Løsøre, hvor alle ved, at Variationerne efter Sæson, Konjunkturer, Uheld i Besætningen m. m. er saa store; men hvis Egen-Ansættelserne overhovedet faar Indflydelse paa Opgørelserne, hvad man trods alle Forskrifter dog maa befrygte, da er dette jo langt værre end, at Forud-Vurderingerne faar Indflydelse. — Det er beklageligt, at de praktiske Forsikringsmænd her er saa uenige, thi det er jo dog især dem, der har Kendskab til den Folke-Psykologi og -Moral, som det kommer an paa i Brandforsikringen; det konservative Mindretal synes

at have et meget lyst Syn paa Befolkningen, det radikale et meget mørkt. Det vigtigste vil sikkert være at gøre et kraftigt Forsøg paa at reformere Forud-Vurderingerne, saaledes som det moderate Mindretal foreslaar, og først hvis dette mislykkes, bør man følge den radikale Gruppe, helt eller delvis.

Det radikale Mindretal pointerer meget kraftigt, at der ikke maa tjenes paa en Brand. Imidlertid kan ingen Skades-Vurderingsmand ramme Centrum saa sikkert, at han ikke snart kommer f. Eks. 5 % for højt, snart 5 % for lavt, og hvis det første er absolut utilstedeligt, maa man sigte saa meget lavere, at man kan svinge en halv Snes Procent ned under det rette. Udtalelsen er dog maaske ikke saa kraftigt ment, og er maaske heller ikke til Hinder for, at der ydes Erstatning for indirekte Tab. I dette Tidsskrift 1914 S. 366 f. har jeg omtalt, hvorledes navnlig en Landmand kan lide Tab ved en Brand, hvis han kun faar det Beløb erstattet, som bør opføres i Status, fordi det svarer til Nybygningsværdien ÷ korrekt Afskrivning; han maa da skaffe og forrente en Kapital, der svarer til Afskrivningen, men har maaske slet ikke Raad til at bo i saa nyt et Stuehus eller til at forrente en Kapital, der kun delvis giver Udbytte i Øjeblikket, men som især betyder, at Huset først skal nedrives om 100 Aar i Stedet for om 50; og endelig stiger Ejendommens Handelsværdi ikke med denne Kapital. Af disse Grunde tog jeg Ordet for en højere Forsikring end den korrekte Status-Værdi, i alt Fald som en Tillægsforsikring, der gav Ret til et rentefrit Laan. „Et er at fjerne de soleklare Misbrug, der finder Sted med at assurere nye Bygninger over Byggeomkostningerne, et andet at forlange de gamle sat for langt ned derunder.“ Jeg kan tilføje, at det ogsaa har nationaløkonomisk Betydning, at den brandlidte ikke har for store Vanskeligheder ved at komme i Gang igen; hans Kapital og Kredit bliver jo ogsaa ellers stærkt anspændt, fordi man næsten altid vil bygge bedre og mere moderne end de nedbrændte Bygninger.

Men ogsaa her er man inde paa psykologiske Forhold; en Befolknings Moral kan være saa langt nede, at det ikke kan gaa at tage saadanne Hensyn, hvor ønskeligt det end var, fordi det vilde føre til urimelig Fortjeneste og friste til Ildspaesættelse.

En god Ting vilde det være, om man kunde svække den lokale Elskværdighed ved Vurderingerne og skærpe det lokale Ansvar for Skaderne. Hertil sigter et indsendt Forslag om at reparere en Kvotadel af Erstatningen paa Sognets øvrige Forsikrede; men dette Forslag har faaet en meget ublid Behandling i en Udtalelse af et enkelt Udvalgsmedlem. Naboerne har ogsaa en meget finere Forstaaelse af, hvornaar en Brand er ubelejlig, naar ikke; en ung driftig og kapitalstærk Ejer gaar maaske med Planer om at nedrive og genopbygge en gammel upraktisk Længe, som egentlig godt kan bruges en Snes Aar endnu, og som en anden Ejer meget nødig vilde se brænde, fordi han vil leve i Fred og tilsidst vil sælge Gaarden uden at have bundet mere Kapital i den.

Den omfattende Betænkning indeholder endvidere grundige Oversigter over Vedtægter i Ind- og Udland, Forslag til Regnskabsskemaer m. m. En Statistiker vil særlig glæde sig over et Forslag om Reservefonden, som Direktør Iversen og Professor Westergaard har stillet; i Overensstemmelse med „de store Tals Lov“ foreslaas, at Reservefondet skal være forholdsvis mindre for de store Selskaber; dette er jo ganske selvfølgelig, og det er mærkeligt, at det ikke har faaet Tilslutning.

Jens Warming.